

Таким чином, під час використання засобів міжкультурних комунікацій у процесі виховання художнього інтересу в студентів аграрного університету виховується інтерес до природи країн, мова яких вивчається, до культури, мистецтва і, користуючись засобами мови, молоді люди прилучаються до культури країн цієї мови, у них виховується почуття поваги до представників даної нації, а, з іншого боку під час висловлювання своїх думок і почуттів, які викликаються емоційними переживаннями, у молодих людей формується стійкий інтерес до вивчення іноземної мови, що є дуже важливим, оскільки виховання художнього інтересу відбувається на заняттях з іноземної мови в процесі спілкування з творами мистецтва. Надалі планується використовувати засоби міжкультурних комунікацій у виховній роботі на студійних заняттях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демьянчук А.Н. Формирование музыкально-эстетических интересов старшеклассников: Дис ... канд. пед. наук. – К., 1989. – 184 с.
2. Руднева А.Н. Организация художественного воспитания студентов // Проблемы высшей школы. – К., 1992. – С. 49-51.
3. Фохт-Бабушкин Ю.У. Художественная культура: проблемы изучения и управления. – М.: Наука, 1986. – 238 с.

УДК 378.147 – 057.87

ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ОБДАРОВАНОЮ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ В СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ

Фурдуй С.Б., викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Нова експериментальна спрямованість, у нашій роботі, пов'язана з розробкою професійно-специфічних вимог для розвитку спроможностей обдарованих студентів. Важливими елементами соціально-педагогічної роботи є підходи до організації діяльності і їхня інтеграція з урахуванням створення специфічних ситуацій, що активізують власну відповідальність обдарованих студентів і студентських колективів у вищих педагогічних закладах.

Ключові слова: обдарованість, соціалізація студентської молоді, творча обдарованість, обдарована особистість.

Фурдуй С. Б. ОБЩИЕ ПОДХОДЫ К ПРОБЛЕМЕ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РАБОТЫ С ОДАРЕННОЙ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖЬЮ В СОВРЕМЕННОЙ ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ / Измаильский государственный гуманитарный университет, Украина.

Новая экспериментальная направленность, в нашей работе, связанная с разработкой профессионально-специфических требований для развития способностей одаренных студентов. Важными элементами социально-педагогической работы являются подходы к организации деятельности и их интеграция с учетом создания специфических ситуаций, которые активизируют собственную ответственность одаренных студентов и студенческих коллективов в высших педагогических заведениях.

Ключевые слова: одаренность, социализация студенческой молодежи, творческая одаренность, одаренная личность.

Furduj S.B. THE COMMON APPROACHES TO A PROBLEM OF SOCIAL - PEDAGOGICAL WORK WITH THE GIFTED STUDENT'S YOUTH IN THE MODERN HIGHER SCHOOL / Ismail state humanitarian university, Ukraine.

New experimental orientation, in our work, connected to development of professional - specific requirements for development of abilities of the gifted students. The important elements of social - pedagogical work are approaches to the organization of activity and their integration in view of creation of specific situations which make active own responsibility of the gifted students and student's collectives in the pedagogical university.

Key words: gifted, student's youth socialization, gifted creation, gifted personality.

Процес гармонійного розвитку обдарованих студентів, адаптація, соціалізація та інтеграція молоді особистості в суспільне життя з метою актуалізації в неї найвищих творчих та громадських почуттів, високої правової, естетичної, моральної культури значною мірою визначають майбутній розвиток потенціалу суспільства, нації. Саме сьогодні особливо актуальними стали завдання щодо створення сприятливого соціально-педагогічного середовища для розвитку обдарованої студентської молоді.

Тому і постає завдання створення відповідних умов для обдарованих студентів вищих навчальних закладів для здобуття фахових знань, а це у свою чергу, потребує необхідності вирішення низки проблем: виявлення педагогічних механізмів формування якостей обдарованості особистості; створення нових технологій, спрямованих на розвиток цих якостей; визначення основних складових, що визначають зміст діяльності обдарованих студентів.

Соціально-педагогічні основи соціалізації обдарованих студентів – складна наукова проблема, що містить, як мінімум, економічний, соціально-педагогічний, філософський, соціологічний, психологічний, культурологічний і інші гуманітарні аспекти. У кожному великому соціально-педагогічному явищі, де розглядалася проблема соціалізації особистості чи окремих соціально-демографічних груп, існує своє специфічне уявлення. Ця проблема розглядалась у традиційних питаннях: що таке соціалізація, людина, особистість, який сенс людського життя; а також у межах питань: що таке молодь, які специфічні особливості як соціально-демографічна група вона має; її поняття про свободу, демократію, сутність свідомості і вчинків; її активність у різних сферах життєдіяльності; проблеми взаємин окремої особистості, студентська молодь і соціум та інше.

Проблеми взаємодії соціуму і студентської обдарованості змушують педагогів створювати спеціальні програми навчання та виховання таких студентів у вищих навчальних закладах. Зацікавленість суспільства цими проблемами досить чітко відтворена в Законі України “Про загальнодержавну підтримку молоді на 2004-2008 роки” [1], у Комплексній програмі пошуку, навчання і виховання обдарованих дітей та молоді “Творча обдарованість” [2]. На практиці впроваджують Програму “Обдарована молодь”.

Стратегічним напрямом розвитку освіти XXI ст. є розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання особистості, здатної до самоосвіти і саморозвитку, яка вміє застосовувати здобуті знання, критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, прагне удосконалити власне життя і життя своєї держави. Становлення української державності, інтеграція в Європейське і світове товариство, побудова громадянського суспільства, перехід до ринкової економіки, зростання міграції населення, у тому числі молоді, передбачають орієнтацію на особистість, пріоритети духовної культури, визначають основні напрямки реформування національної системи освіти.

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. наголошує: “Освіта – стратегічна основа розвитку особистості, суспільства, нації, держави. Головна мета української системи освіти – створити умови для розвитку і самореалізації кожної

особистості” [3]. Особлива увага в сучасному світі приділяється інтелектуальному розвитку членів суспільства, що є необхідною умовою виживання цивілізації і вирішенні найбільш актуальних проблем. Високий рівень інтелектуального, творчого потенціалу кожної країни є тим основним фактором, який суттєво впливає на її загальний і економічний розвиток. Особливо гостро відчують це на сучасному етапі розвитку країни, у яких не досить ефективно вирішуються найактуальніші проблеми сьогодення, а серед причин називається недостатня інтелектуальна готовність до вирішення нових і складних проблем. Усе це значною мірою стимулює зацікавленість проблемами обдарованості, творчості, інтелекту, які поступово переростають у послідовну державну політику, спрямовану на пошук, навчання і виховання обдарованих дітей та молоді, на адекватне стимулювання творчої праці серед фахівців, на захист таланту. Про це свідчить і Указ Президента України від 08.02.01 № 78, яким затверджено Програму роботи з обдарованою молоддю на 2001-2005 рр. Міська Програма “Обдарована молодь” спрямована на реалізацію державних стратегій та основних завдань, викладених у Державній програмі роботи з обдарованою молоддю на розв’язання проблем, пов’язаних із пошуком, навчанням, вихованням та розвитком обдарованої молоді, забезпечення її соціально-педагогічної підтримки, гарантованої державою. На сьогодні актуальною проблемою для нашого міста, як і для всієї України, є наявність дефіциту обдарованих працівників – фахівців високого рівня в різних галузях. Вивченню проблем соціалізації присвятили свої праці Ю. Василькова, В. Загвязинський, А. Мудрик, Т. Яркіна, когорта українських дослідників О. Безпалько, Р. Вайнола, І. Зверєва, М. Євнух, А. Капська, Л. Коваль, М. Лукашевич, І. Минович, Л. Міщик, О. Плахотнік, А. Савченко, С. Марченко та інші.

У теорії і практиці проблема природи й сутності обдарованості окремих людей викликала зацікавленість різних вчених і була предметом вивчення, аналізу, діагностики з боку різних галузей наукових знань. Філософи і психологи, педагоги й соціологи, медики й астрологи, досліджуючи природу обдарованості дітей і дорослих, торкалися її аспектів, але так і не дійшли до спільних висновків, крім одного: така проблема існує, і саме обдаровані особистості забезпечують розвиток науки, техніки, літератури, мистецтва та дають поштовх прогресу в усіх галузях виробничої та духовної діяльності.

Як теоретичні й методологічні засади найбільш важливими для нашого соціально-педагогічного дослідження є роботи класиків філософської і психолого–педагогічної думки: Л. Архангельського, А. Гусейнова, Д. Дідро, А. Дистерверга, І. Канта, Ф. Ніцше, Р. Оуена, І. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, А. Шопенгауера, вітчизняних педагогів А. Макаренка, В. Сухомлинського, О. Сухомлинської, філософів М. Рожева, Н. Кузнецової і багатьох інших.

Сутність проблеми обдарованості висвітлена у працях А. Біне, Дж. Гілфорд, Ю. Гільбух, В. Зінченко, Г. Костюк, О. Ковальов, В. Моляко, В. Мясіщев, Н. Лейтес, Дж. Рензулл, А. Танненбаум, Б. Теплов; трикомпонентну теорію обдарованості розглядає Дж. Рензуллі. Досліджувались такі питання як: класифікація видів обдарованості, загальна обдарованість, інтелектуальна обдарованість, поняття “інтелект” (Г. Айзенк, Х. Гарднер, Дж. Гілфорд, Р. Кеттелл, Ч. Спірмена, Р. Стернберг, Л. Терстоун).

А також досліджувалися такі поняття – творча обдарованість, поняття креативність (Дж. Гілфорд, П. Торренс), форми прояву творчої обдарованості, модель творчої обдарованості (Д. Перкінс, В. Моляко), структура математичної обдарованості, основні стратегії технічної обдарованості, різновиди мистецької обдарованості: художня, літературна, музична за В. Моляко.

Основними завданнями дослідження інноваційних підходів у соціально-педагогічній роботі з обдарованою студентською молоддю в умовах вищої педагогічної школи:

- проаналізувати стан проблеми соціально-педагогічної роботи зі студентською молоддю в історії, теорії і практиці вітчизняної та зарубіжної соціально-педагогічної думки;
- здійснити компонентно-структурний аналіз соціально-педагогічної сутності поняття “обдарована особистість” студента;
- теоретично обґрунтувати та експериментально апробувати педагогічну технологію обдарованих студентів у вищій педагогічній школі.

На основі теоретичного аналізу різних наукових праць (В. Бочарова, І. Волович, В. Іванов, А. Капська, М. Лукашевич, В. Москаленко, А. Мудрик, І. Пріма та інші) нами визначено основні поняття та представлено характеристику власного підходу до проблеми пошуку педагогічних умов соціалізації обдарованих студентів у вищому навчальному закладі. Визначаючи поняття соціалізації обдарованих студентів як процесу їх пристосування до довкілля з метою забезпечення особистого соціального захисту та досягнення бажаного успіху в різних сферах життєдіяльності. Обдаровані студенти, як правило, схильні до прийняття оригінальних рішень, перебувають якнайчастіше в полоні власних образів, розв’язують творчо і щоразу по-новому переважну більшість навчальних, інтелектуально-пізнавальних завдань, а також намагаються розв’язувати й побутові, соціальні питання власним шляхом.

Процес соціалізації обдарованого студента розглядається нами як взаємодія особи з навколишнім середовищем протягом життя. Виокремлено особливості процесу соціалізації обдарованих студентів у вищому навчальному закладі: своєрідний характер педагогічної взаємодії; стимулювання процесу їх самовизначення та самореалізації; залучення студентів до активного навчання; застосування набутих знань на практиці; прийняття самостійного рішення в скрутних ситуаціях в соціумі.

Особливості підготовки обдарованих студентів до адаптації в соціальному середовищі полягають у тому, щоб педагоги, батьки, організації, з якими співпрацюють вищі навчальні заклади, були обізнані з можливостями таких студентів, їхніми запитами та потребами, рівнем адаптивних умінь і навичок. У розділі обґрунтовуються основні особливості обдарованих студентів. Суть їх полягає в тому, що:

- обдаровані студенти дуже специфічні у своїй поведінці та в реагуванні на різні соціальні акти. Як правило, вони почувають себе незахищеними, вони особливо хворобливо реагують на зауваження викладача і сокурсників; часто виявляють вибіркоче ставлення до різних предметів, віддаючи перевагу одним предметам і нехтуючи іншими; проявляючи при цьому досить своєрідні риси особистісної поведінки й реакції на оточення;
- обдаровані студенти, як правило, особистості неординарні, вони не можуть “втиснутись” у стандартну нішу, а це часто дратує викладачів і однокурсників. Обдаровані, спроможні, здібні студенти нічого не сприймають на віру, вони потребують доказів, а коли їх обмаль чи вони відсутні, то пропонують власні рішення. Обдаровані студенти гостро переживають “стан пошуку”, який триває майже перманентно. Постійне читання різних книг, проведення експериментів (іноді без дотримання необхідних заходів безпеки чи правил) породжують постійні й складні запитання, які вимагають умотивованих відповідей. Усе це вимагає від викладача морально-психологічної урівноваженості, стриманості та уміння і готовності зрозуміти студента;

- успіх у роботі з обдарованими студентами потребує творчого викладача, достатньо урівноваженого, з достатнім рівнем психологічної і педагогічної кваліфікації. Такий педагог повинен володіти не тільки змістом спеціальних навчальних програм, але й мати певний обсяг знань про природу обдарованості індивіда, структурні типи і особливості вияву обдарованостей, вміти спілкуватися з незвичайними студентами, організовувати навчально-пізнавальну діяльність з урахуванням рівнів і сфер вияву обдарованості кожного студента, бачити в кожному з них творчу індивідуальність, запроваджувати у своїй професійній діяльності елементи нових технологій тощо. При цьому необхідність ефективного забезпечення дійової системи підготовки майбутніх фахівців до роботи з обдарованими студентами, вимагає визначення рівнів готовності студентів до такого роду діяльності на основі розробки відповідних критеріїв їх оцінювання.

Звичайно, виявлені особливості соціалізації обдарованої студентської молоді та необхідність педагогічних можливостей не можуть проявитись і утвердитись самі по собі. Це може відбуватись лише за наявності певних умов і відповідного педагогічного управління.

Наше завдання полягає в тому, щоб розкрити ці умови, які позитивно впливають на соціалізацію обдарованої студентської молоді у вищому навчальному закладі.

Необхідність дослідження соціалізації обдарованих студентів полягає в тому, що вони за своєю природою, поведінкою помітно відрізняються від інших студентів. По-перше, починають проявляти вибіркоче ставлення до навчального процесу, а саме, одними навчальними курсами зацікавлюються більше, іншими – менше. По-друге, вони проявляють почуття і поведінку зверхності, що породжує непорозуміння між однокурсниками, незадоволення викладацького складу їхньою непередбачуваною поведінкою. Як свідчать ряд науковців (М. Гнатко, О. Зазимко, В. Рибалко, С. Сисоєва, І. Корчуганов, В. Чудновський та інші), у визначенні сутності проблеми обдарованості визначалось два підходи:

- обдарованість визначається як природні задатки;
- обдарованість розвивається під впливом соціальних умов та системи навчання і виховання.

Фактично обидва підходи знаходять своє співіснування. А тому за рубежом давно ведуться пошуки обдарованих дітей, молоді, щоб підготувати для суспільства, для держави спеціалістів високого рівня. Щодо проблеми соціалізації обдарованої особистості, то тут робиться перша спроба відстежити особливості її характеру обдарованості, причин її виникнення і розвитку, можливостей, саморозвитку, та самовдосконалення.

Вивчаючи ступінь і стан дослідження проблеми задатків, як спадкові, анатомо-фізіологічні основи обдарованості, роль соціального оточення у формуванні обдарованості, можливостей їх адаптації в соціальному середовищі, можна відзначити, що наукові пошуки стосовно даної проблеми здійснюються здебільшого за такими головними напрямками:

- 1) розкриття природи обдарованості, наявності тих чи інших здібностей, талановитості, геніальності в тих чи інших галузях науки, техніки, соціального життя. Такими питаннями займаються філософи і соціологи, психологи і педагоги. Але щодо різних природних задатків, то здебільшого цим займаються фізіологи;
- 2) пошук більшістю дослідників джерела обдарованості в сприятливих соціальних умовах, у яких народилася, живе, навчається, виховується, культурно проводить

дозвілля особистість. Великий педагог ХХ ст. К. Ушинський вважав, що людина народжується з певними здібностями, задатками, які розвиваються і вдосконалюються в процесі її навчання й освіти, самоосвіти, бо без цього найкращі таланти можуть загубитись у безпорадного спадкоємця. Як і матеріальне багатство, талант і здібності розвиваються і вдосконалюються навчанням, самостійною працею. “Праця, – наголошував К.Д. Ушинський, – безумовно важке навантаження, але таке, що якщо його відняти в людини, то вона залишиться обділеною людською гідністю, людським щастям” [4, 120].

На нашу думку, актуальною проблемою дослідження є соціальна обдарованість, яка у соціально-педагогічному процесі розглядається в академічних, дидактичних і практичних ракурсах. А соціально-педагогічний процес в більшій мірі, ніж інші сфери суспільного життя, змінюється з часом і залежить від нього соціалізація студентів.

Безперечним є факт, що поглиблення кризових явищ і погіршення соціально-економічної ситуації в країні суттєво впливають на рівень соціальних відносин у суспільстві та, в першу чергу, на найбільш вразливі групи населення – дітей та молодь, на процес їх соціалізації. А звідси можна стверджувати, що соціально-педагогічний процес – це такий процес, який спрямований на створення соціально-економічних, організаційних, правових, соціально-виховних, соціально-педагогічних умов для соціального ставлення та розвитку студентської молоді, найповнішої реалізації своїх потреб, інтересів та творчих поривань в сучасності.

Незаперечним є той факт, що розвиток і стимулювання обдарованих студентів у соціально-педагогічному процесі розглядається як важливе й іманентне завдання навчання й виховання в період педагогічного процесу. Обдарованість, з погляду намірів навчання, що оптимально розвивається особистість, є максимально досяжним результатом соціально-педагогічної роботи у вищій школі.

Завдання по організації й реалізації соціально-педагогічної роботи полягає в тім, щоб якнайбільше студентів досягли найвищого рівня розвитку. Це припускає:

- творчу організацію соціально-педагогічної роботи з обдарованими студентами;
- розвиток якостей здатностей в обдарованій особистості студента;
- передачу знань, досвіду, ціннісних орієнтацій відповідно до норм практичного досвіду через творче мислення й діяльність.

Відомо, що розвиток і виховання обдарованих студентів у вищому навчальному закладі припускає науково обґрунтований процес навчання що виходить із навчально-теоретичного пізнання необхідності активного оволодіння предметом навчання й спрямований на розвиток активності, самостійності й власній відповідальності за подальше вдосконалювання власної особистості.

З урахуванням постановки цілей поступового й диференційованого розвитку й стимулювання індивідуальних передумов обдарованих студентів до розвитку своїх здатностей у соціально-педагогічній діяльності, потрібно свідомо й планомірно створювати в ході роботи умов, які стимулюють обдарованість.

Одночасно, необхідно створювати умови, що сприяють розвитку соціального клімату всього процесу навчання. Ця умова виходить із того, що студент (навіть якщо він перебуває у фазі навчання) є свідомою, самостійною, з почуттям власної відповідальності діючою особистістю. Розвиток обдарованих здатностей і сприятлива цьому атмосфера (особливо часто досліджена й описана при дослідженнях творчих здатностях) виникає переважно при таких умовах:

- 1) особистості, що беруть участь у педагогічній роботі, діють на основі загальних цілей і інтересів. Інакше кажучи, їхні наміри, мотиви й погляди диференційовані, але з точки зору об'єктивного результату їхня діяльність позитивна;
- 2) соціально-педагогічна робота протікає з огляду на предмет і на досягнення наміченого результату;
- 3) усі учасники – хоча й індивідуально відрізняються один від одного, активно діють у цій роботі;
- 4) взаємини між особистостями визначаються в соціально-педагогічній роботі вимогами діяльності, а не особистими симпатіями або антипатіями;
- 5) соціально-педагогічна робота визначається різноманітними, але прогресивними світоглядними й морально-етичними, емоційними установками в роботі з учасниками;
- 6) процеси, оцінки й визнання (оцінки ходу й результату роботи) стосуються в соціально-педагогічній роботі об'єкта й лише після закінчення діяльності – внеску окремих особистостей.

Ці відомості підтверджують і специфічно контролюють дослідження (Vgl. Petrowski, 1983; Autorenkollektiv, 1979; Bohring Ladensack, 1981; Kahl u.a, 1984) по розвитку взаємин у колективі й у дослідженнях колективного розвитку й соціальних взаємин у студентських колективах.

Особливо слід зазначити, що обдаровані студенти можуть краще розвиватися й проявляти себе в колективах, у яких соціальний клімат і взаємини між собою визначаються на основі високих вимог до соціально-педагогічної діяльності, а також у таких, що орієнтуються на діяльність норм, соціуму, на основу інноваційних технологій і комунікації, що орієнтуються на зміст, що залежно від поставлених завдань розвиває утворення змінних груп, а також на основі позитивного емоційного настрою особистості. Це є важливим з погляду соціального виховання обдарованої особистості, тому що тим самим досягається стимулювання здатностей, навичок, звичок, зміна соціального поведіння самої особистості.

На нашу думку, саме від викладача вищого навчального закладу залежать зміни у вищому навчальному закладі щодо соціально-педагогічних робіт з обдарованими студентами, щодо виховних і в академічних стосунків (навчання, дослідження, спільні суспільно-творчі роботи, проведення дозвілля тощо).

Досліджуючи соціалізацію обдарованих студентів у педагогічному процесі, нами встановлено, що найчастіше ці студенти віддають перевагу викладачам, з високим рівнем творчих досягнень (Mehlhorn / Mehlhorn, 1985). Власна, творча робота таких викладачів, виробляє характерний для них творчий стиль мислення, що впливає на організацію відносин зі студентами й у процесі спільної навчальної й дослідницької діяльності.

Особистий вплив, що сприяє й збуджує творчі можливості студентів, базується на надзвичайно високому рівні наукових знань, найчастіше пов'язаних одночасно з національним і інтернаціональним престижем викладача у власній дослідницькій області, а в більшості обстежених учених – з тісним зв'язком професійної компетенції із соціальною й суспільно-політичною компетенцією. Стимулюючий вплив виникає в процесі спільних дискусій з питань соціальної й світової політики, сучасної історії, історії безпосередніх життєвих труднощів і суспільних суперечностей.

Крім того, атмосфера, що сприяє розвитку обдарованих здатностей, залежить також від великих (суспільних, адміністративних, спеціалізованих) умов, які, безумовно, впливають на рівень і розмаїтість їхнього наукового життя й діяльність в національному й масштабі. Вплив цих специфічних умов на можливості стимулювання розвитку обдарованих

здатностей у студентів змогли переконливо довести, зокрема, за допомогою проміжного вивчення досліджень молоді за кордоном. (Vgl. Starke, 1986).

Соціально-педагогічна робота виконує суспільні функції, найважливішою з яких є розвиток обдарованих спроможностей випускників – фахівців соціальних педагогів, адаптація в соціумі відбувається як сукупність заходів, під час яких накопичується соціальний досвід, засвоюються норми та цінності. Кожний соціалізуючий захід збагачує соціальний досвід, полегшує адаптацію особистості – у цьому суть адаптивно-розвиваючої моделі соціалізації. За допомогою адаптивно-розвиваючої моделі соціалізації відкриваються додаткові можливості для корекції цілей і функцій соціальної роботи як додаткового механізму соціалізації.

По-перше, у ході надання допомоги з'являється можливість з урахуванням конкретних станів і відхилень на кожному з рівнів соціалізації орієнтуватися на цілісну особистість.

По-друге, оскільки модель соціалізації охоплює всі сфери життєдіяльності індивіда, забезпечується комплексність соціальної роботи.

По-третє, можливість співвідносити форми та методи соціальної роботи з періодами соціалізації індивіда дає змогу здійснювати її диференційовано.

По-четверте, соціалізація на основі адаптивного засвоєння нових життєвих ситуацій орієнтує на адаптивну мобільність особистості, що особливо важливо для періоду радикальних змін у суспільстві.

По-п'яте, соціалізація як процес, що триває протягом усього життя людини і створює передумови для організації неперервної допомоги їй у межах науково обґрунтованої програми соціальної роботи. Це, у свою чергу, зумовлює необхідність її теоретико-методологічного осмислення, створення навчально-методичних посібників з питань соціальної педагогіки.

Соціально-педагогічні дослідження у вищій школі концентруються з урахуванням цього аспекту, зокрема на розробці й реалізації системи вимог зростаючих труднощів. Зростаючі труднощі при цьому визначаються так:

зростаючий науковий рівень вимог до змісту навчання (завданням і проблемам);

- зростаючі труднощі до всього комплексу наукового процесу;
- зростаючий рівень активності, самостійності й відповідальності студентів і колективу студентів при виконанні завдань;
- зростаючі вимоги до наукової й різноманітної творчої роботи зі спеціальності.

Нова експериментальна спрямованість у нашій роботі пов'язана з розробкою професійно-специфічних вимог для розвитку спроможностей обдарованих студентів. Важливими елементами цих вимог є вимоги до організації діяльності і їхня інтеграція з урахуванням створення специфічних ситуацій, що активізують власну.

Завдяки вимогам викладач вищого навчального закладу впливає на усвідомлення необхідності самої діяльності, мети й значимості діяльності, на ідентифікацію студента із соціально важливими вимогами, на їхню готовність до дій, на планування й хід діяльності, на необхідні комунікативні й кооперативні принципи дії, на самооцінку процесу й результату власних дій тощо. Будь-яка ситуація підвищення вимог містить численні можливості для здійснення постановок завдань і тим самим одночасного сполучення різних постановок цілей розвитку діяльності й індивідуальності обдарованих студентів. Так, наприклад, науково-пізнавальна діяльність студентів шляхом педагогічної постановки мети в навчальному процесі може бути спрямована на різні аспекти:

- 1) наукове пізнання предмета діяльності;
- 2) пізнання типів і способів наукової праці з об'єктом студентської діяльності;
- 3) усвідомлення наукового значення, функцій, цінностей, соціального впливу об'єкта тощо;
- 4) рівень і сам процес розвитку діяльності й індивідуальності студентів і т.д.

Рівень вимог до розвитку особистості визначається різноманіттям факторів, які при цьому, насамперед, інтегрують педагогічні фактори, пов'язані з різними формами самостійної наукової праці, як індивідуальної так і колективної. Такими формами можуть бути:

- самостійні роботи студентів (наприклад, реферати, експерименти, педагогічні есе й т. д.);
- самостійні довгострокові наукові праці (курсіві роботи, звіти про проходження соціально-педагогічної практики, практичні заняття, семінарська робота та т. ін.);
- самостійні наукові, творчі роботи, виконувані індивідуально або колективно (наприклад, дипломні роботи, дослідницькі проекти).

Будь-яка конкретна ситуація вимагає від студента творчого ставлення до діяльності у всіх трьох вищезгаданих формах з погляду ідеологічної, світоглядної, морально-етичної, емоційної, соціальної, щоб домогтися кращого результату роботи. Вона створює динамічну структуру умов для прогресивної взаємодії розвинених і якостей діяльності, що розвивають, і поведження особистості.

При цьому як стимули обдарованих студентів варто розглядати не тільки проблеми або проблемні ситуації, але і їхнє вирішення в навчальному процесі, тому що вони розвивають здатність до творчої роботи в період навчання і є джерелом різноманітної активності студентів. У межах будь-якої діяльності, у тому числі студентської, бувають фази як продуктивно-творчі, так і репродуктивні. Обидві фази охоплюють різні сторони того самого континуума, тому що будь-який педагогічний процес містить у собі багато фаз рутинної діяльності, які (якщо ними не буде опановувати особистість або не буде їх проводити) можуть істотно знизити рівень здатностей студента та результат його роботи.

Тому вихідною точкою соціально-педагогічної роботи є визначення проблем і формулювання протиріч, специфічних для даної спеціальності. Вони становлять змістовну суть академічної організації навчального процесу. Шляхом академічної роботи визначається чи концентрується організація навчального процесу на:

- надання даних при розв'язанні проблем, коли необхідна інтуїція, фантазія й т.д. і пов'язане із цим перенесення техніки знаходження креативних ідей;
- виклад основних фундаментальних і спеціальних знань, які необхідні в процесі обробки проблеми, систематизації проблем і визначення пробілів у знаннях, які потрібно усунути шляхом рішення проблеми;
- аналіз суперечності, специфічної для даної спеціальності за допомогою методів проблемного аналізу, і формулюванні проблем і завдань, які втримуються в цій суперечності;
- придбання досвіду по використанню як алгоритмів, так і евристик, застосовуючи, наприклад, евристичні методи, характерні для даної спеціальності.

Таким чином, соціально-педагогічна робота, що стимулює обдарованість, припускає, насамперед, осмислення й дидактичне втілення провідних методологічних принципів,

характерних для даної спеціальності, методів, а також техніки мислення й роботи, що визначає наукову діяльність студентів у даній конкретній дисципліні і які застосовуються в соціальній і дидактичній обдарованості, як пізнавальній, так і практичній діяльності. А також особливості та актуальності набуває проблема пошуку розвитку, навчання та виховання обдарованої студента за фахом – соціальний педагог, сприяння його соціалізації, надання державної підтримки, створення умов для обдарованої самореалізації студента, збереження та розвиток соціально-інтелектуального та творчого потенціалу українського суспільства, оскільки соціальний педагог надає допомогу дитині – майбутньому нашої країни.

Потрібно далі працювати, досліджувати проблему соціалізації обдарованих студентів, а саме в соціально-педагогічній діяльності, розробляти умови соціально-педагогічного процесу, перспективи розвитку обдарованості в студентів. Ми наголошуємо, що наступний напрямок здійснення індивідуалізованого навчання полягає в активізації ролі педагога при підборі індивідуальних прийомів навчання на основі рекомендацій психологів, а також розробленої технології особистісно-орієнтованого, різнорівневого, диференційованого навчання. Усі напрямки соціально-педагогічної роботи можуть дати оптимальний ефект лише за умови формування пізнавальної спрямованості і вищих духовних цінностей.

Таким чином, робота з обдарованими студентами припускає наявність даних про структурно-якісні характеристики обдарованості, методик їх виявлення і розвитку, організаційних заходів, у рамках яких здійснюється соціально-практична робота з подальшого розвитку соціалізації обдарованості студентів у вищому навчальному закладі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004-2008 роки” від 18 листопада 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 30. – С. 18-25.
2. Комплексна програма пошуку навчання і виховання обдарованих дітей і молоді “Творча обдарованість” // Інформ. зб. М-ва освіти України. – 1992. – № 5. – С. 20-32.
3. Закон України “Про освіту”. – К.: Генеза, 1996. – 36 с.
4. Кульчицька О.І. Обдарованість: природа і сутність. // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: Зб. наук. праць / За ред. Л.Л. Товажнянського та О.Г. Романовського. – Вип. 3. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2002. – С. 253-259.
5. Зверева І.Д., Козубовська І.В., Керцман В.Ю., Пічкарь О.П. Соціальна робота з дітьми і молоддю (теоретико-методологічні аспекти). – Ч. I. – Ужгород: УжНУ, 2000. – С. 36-52.
6. Зязюн І.А. Молодь на передодні ХХІ століття // Цінності освіти і виховання. – К.: Генеза, 1997. – С. 50-64.
7. Капська А.Й. Соціально-педагогічна діяльність як умова соціалізації особистості // Соціальна педагогіка. – К.: ДЦССМ, 2000. – С. 14-24.
8. Капська А.Й. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи. – К.: Вид-во ДЦССМ, 2002. – С. 140-158.
9. Матюшкин А.М. Загадки одаренности: Пробл. практ. диагностика. – М.: Школа-Пресс, 1993. – С. 88-97.

10. Програма роботи з обдарованою молоддю на 2001-2005 рр. Указ Президента України від 8 лютого 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 6. – С. 18-24.
11. Професійна підготовка студентів педагогічних інститутів до виховної діяльності: Зб. наук. статей / За заг. ред. А.Й. Капської. – К.: ІЗМН, 1996. – 96 с.
12. Vgl. u. a. Mehlhorn, 1981. – P. 128-136.
13. Vgl. Mehlhorn / Mehlhorn, 1981. – P. 189-197.
14. Vgl. Schuster u. a., 1981. – P. 123-147.
15. Takacs C. A. Enjoy Your Gifted Child – NEW YORK, 1986. – P. 204-252.
16. Kohlberg L. Stages of Moral Development as a Basis for Moral Education // Moral Education: interdisciplinary Approaches. – Toronto: University of Toronto Press. – P. 347-480.

УДК 372.881'233

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ

Штик І.А., викладач

Запорізький національний університет

Стаття присвячена формуванню комунікативних вмінь в основних видах мовленнєвої діяльності, сприянню якісній підготовці вчителя відповідно до сучасних вимог. У статті доводиться перевага використання автентичного та навчального текстів як важливого засобу формування комунікативної компетенції школярів.

Ключові слова : комунікація, компетенція, автентичний текст, спілкування, адаптований текст, лінгвістика

Штык И.А. К ВОПРОСУ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АУТЕНТИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ КАК СРЕДСТВА ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ / Запорожский национальный университет, Украина.

Статья посвящена формированию коммуникативных умений в основных видах языковой деятельности, способствованию качественной подготовке учителя в соответствии с современными требованиями. В статье доказываются преимущества использования аутентичного и обучающего текстов как основного средства формирования коммуникативной компетенции учащихся.

Ключевые слова: коммуникация, компетенция, аутентический текст, общение, адаптированный текст, лингвистика.

Shtyk I.A. TO THE QUESTION OF USING AUTHENTIC TEXTS AS A MEANS OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE AMONG PUPILS / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article devotes to the formation of communicative skills in main types of linguistic, in accordance to modern requirements. The goal of this article is to show the qualitative importance of the content of a modern foreign textbook, the advantages of using authentic and teaching texts as the means of forming communicative competence of pupils.

Key words: communication, competence, authentic text, contacts, adapted text, linguistics

Уведення з 1 вересня 2002 року вивчення першої іноземної мови з другого класу більш ніж у 21 тисячі шкіл України зумовило появу нових шкільних навчальних планів, програм, у яких змінюється і уточнюється як зміст, так і структура, з'являються нові